

Mély-ég objektumok

Mély-ég észlelések 1996-ban

Az elmúlt évben rovatunk öt alkalommal jelent meg, emellett egy alkalommal a Meteor 1996/2. számában beszámoltunk 1995. évi tevékenységünkről. A rovat munkáját az aktív észlelők mellett mély-eges témájú beszámoló is segítette, ebből kettő Bakos Gáspár, egy-egy pedig Szabó Gyula ill. Mizser Attila munkája. Az előbbi kettő szakmailag kifejezetten érdekes, közvetlen észlelési jellegű, rajzzal is kísért részletes cikk. A jövőben a mély-ég észlelőktől, ha lehet, még több ilyen beszámólót is szívesen közölnénk.

Ami az 1996. évi munkát illeti, abban 30 észlelő vett részt, összesen 204 vizuális észleléssel és 5 mély-eges témájú fotóval. Az észlelések száma ugyan elmarad az előző évitől, amiben a kedvezőtlenebb időjárás mellett a rovatvezető többszöri betegsége is közrejátszott, de igaz az is, hogy néhány, korábban aktív észlelő 1996-ban különböző okok miatt vagy teljesen, vagy részlegesen csökkentette a korábbi észlelési „szintet”. A vizuális és fotografikus észlelők száma szerencsére nem csökkent (1995-ben 29 fő), ami arra utal, hogy a téma iránt továbbra is érdeklődnek az észlelők.

A korábbiakhoz hasonlóan ez évben is közöljük a teljes észlelőlistát, ezúttal nem ABC, hanem az észlelések száma szerinti sorrendben. Megfigyelőink közül ezúttal Kónya Béla volt a legszorgalmasabb 55 db vizuális észleléssel, ez alig marad el Schné Attila tavalyi teljesítményétől. Gratulálunk!

Kónya Béla	55	Patak Ákos	5	Berente Béla	1
Szabó Gyula	23	Szarka Levente	5	Cserna Zsolt	1
Hamvai Antal	22	Dán András	3	íj. Erdei József	1
Mogyorósbányai tábor	16	Kernya Gábor	3	Hievesi Zoltán	1
Schné Attila	10	Kiss Péter	3	Mizser Attila	1f
Culyás Krisztián	10	Szabó Gábor	3	Papp Sándor	1
Kelley István	8	Molnár Zoltán (RO)	2	Sárneckzy Krisztián	1
Csillag Attila (RO)	6	Mayer Miklós	2	Rózsa Ferenc	1f
Zseli József	6	Sápi Csaba	2	Vaskúti György	1
Ladányi Tamás	5	Szitkay Gábor	2f	Szabó Gergely	1f

A rovat 1996-ban is a korábbi évekhez hasonló célkitűzéseket követte, nem „tudományos” jelleggel, hanem kifejezetten az amatőr észlelések szintjén igyekezett bemutatni a főként ajánlati listáról kiválasztott objektumokat. Rovatunk keretein belül 17 objektum részletesebb és LM-rajzzal illusztrált feldolgozására került sor.

Külön ki kell emelni Bakos Gáspár munkáját, aki két kiemelkedő cikkel (Hét kicsi galaxis, Legtávolabbi mérőöldkő) segített az érdeklődés felkeltésében a nehéz objektumok iránt érdeklődő észlelőknek. Ugyancsak értékes volt Szabó Gyula Planetaris-túra Szegeden c. írása.

Ezúton is kérjük a megfigyelőket, hogy a Messier-objektumokról készített észleléseket Józsa Sándornak, a Messier Klub vezetőjének küldje el.

1997-ben is igyekszünk az észlelők igényeihez alkalmazkodni. Az 1996-os év végén szabad választást hirdettünk meg egy-egy csillagképre, míg korábban konkrét objektumokat ajánlottunk észlelésre. Nehéz mindenki igényét kielégíteni, hiszen a nagytávcsövesek — érthető okokból — jobban szeretik a halványabb objektumokat, míg a kistávcsöves és a kezdő észlelőket éppen ez riasztja el az objektum utáni keresgéléstől.

1996-ban is érezhető volt a hazai távcsőpark minőségi javulása. Ma már többen rendelkeznek 30 cm-es vagy nagyobb átmérőjű Dobson-távcsővel, ami — átmérőtől függetlenül — egyébként is kedvező a mély-ég észlelésekhez.

Az új típusú (nagyobb méretű) észlelőlap — felbélyegzett válaszboríték ellenében — ezután is kérhető a rovatvezetőtől, aki az új év további hónapjaira is sok-sok derült, tiszta éjszakát kíván:

PAPP SÁNDOR

Papp Sándor kórházi kezelése miatt a mély-ég rovat várhatóan egy-két hónap eltolódással közli az észleléseket. Rovatvezetőnknek ez úton is jobbulást kívánunk!

Folytatás a 29. oldalról!

E csavar segítségével nagyon pontosan, biztosan lehet beállítani az óratengely hajlásszögét, miután a rögzítőcsavarokat meglazítottuk, majd a kívánt eredmény elérése után ismét rögzítjük azokat. E művelet végzése közben a mechanikára fel van szerelve a komplett távcső.

Az is köztudott, hogy pólusraálláskor a műszert vízszintes síkban addig kell kelet-nyugati irányban elmozgatni, amíg egy éppen a meridiánon áthaladó csillag az okulár szálkeresztjének vízszintes vonalán nem marad (nem megy sem alá, sem fölé). A beállítás végső fázisában nagyon megkönnyíti a munkát a két egymással szemben álló recés fejű csavar, amelyek egy a műszertestre erősített acélrúd segítségével kelet-nyugati irányban a műszert elmozdítják, és ezzel a lehető legpontosabb beállítást biztosítják. Közben a beállítás pontossága az okulárban ellenőrizhető.

Meg kell még említeni, hogy a mechanikába becsavarható egy acélpálca, amely a csővel párhuzamos, és azzal együtt is mozog. Erre különböző nagyságú futósúlyokat lehet erősíteni csavarokkal, melyekkel a távcső egyensúlya deklinációban hajszáll pontosan beállítható minden nehézség nélkül. Így feleslegessé válik a távcsőnek a fecskefarok kiképzésű tartóban való tologatása, ha az okulárkihuzatban kicseréljük az optikai eszközöket, melyek nem azonos súlyúak, és ezért minden csere alkalmával újra és újra szükségessé válik a műszer kiegyensúlyozása deklinációban.

Az említett igen hasznos kis szerkezetek terveit és kivitelezését Debreczeni István kedves barátom, amatőrcsillagász készítette el a tőle megszokott nagyon precíz és igazán profi módon. Az elektromos megoldás László fiamat dicséri, aki elektronikai műszerész mester.

FARKAS LÁSZLÓ

Könyvajánlat

Űrtan (SH Atlasz sorozat)

Főszerk.: Almár Iván. Springer Hungarica Kiadó, 1996., 328. o., 1980 Ft

Az SH Atlaszok sorában már korábban megjelent a *Csillagászat*, most az űrkutatás, űrhajózás kedvelőinek örömeire napvilágot látott az *Űrtan*, hazai szerzők munkájaként. Részletesen bemutatja a világűr kutatásának és hasznosításának tudományát és technikáját: az űrkutatás történetét, fizikai alapjait, technikai fejlődését, az űrhajókat és űrhajósokat, az űrrepülőtereket. Külön foglalkozik a Naprendszer ismertetésével: keletkezésével, az égitestek felszíni alakzataival, a Napot és a csillagos eget kutató berendezésekkel, így a csillagászati érdeklődésűek is sok adattal és érdekességgel gazdagodnak. A sok színes ábrát és fényképet, 163 színes oldalt és 1473 tárgyszót tartalmazó kemény fedelű könyvet kronológia, űrszondatáblázat és mutató zárja. Az *Űrtan* beszerezhető a könyvesboltokban és a terjesztőknél. (Ksz)

Horányi Gábor: Csillagászat

Trax, az űrvándor közeledik felénk. Felénk, akik felfoghatatlan távolságokra lévő csillagok között, a kimeríthetetlen anyag kicsiny szigetén létezzük, a gondolkodás képességének birtokában.

A csillagászat tanításának szükségességét nem az évtizedek megszokása vagy a megfellebbezhetetlen tekintélyek szava alapozza meg. A csillagászatot az választja, aki ezzel akar foglalkozni, és azért választja, mert állandóan hall és olvas róla, mert meg akarja találni a helyét a világban. A megismeréshez önmagunkon keresztül vezet az út, hiszen sokfélék vagyunk, és különböző módon gondolkodunk ugyanazon dolgokról. Hogy miként vélekedik rólunk Trax, az űrvándor, milyennek ismerte meg környezetünket, mit értett meg gondolatainkból, megtudhatjuk a kötetből.

Trax tehát közeledik, s várja a találkozást az emberi faj értelmes, fiatal egyedeivel. Társa a hosszú úton a szinte végtelen

memóriájú, adatokat igény szerint szállító, bár kissé cinikus számítógép, a K-1026. Beszélgetésük rólunk és világunkról szól.

Az MKM hivatalosan is választható tankönyvvé nyilvánította ezt a kötetet, amelyek használatát 12 éves kortól ajánljuk.

Megrendelhető és megvásárolható a Calibra Könyvesboltban: 1033 Budapest, Flórián tér 1. (levélcím: 1033 Budapest, Polgár u. 8–10.) Tel: 188-8338, fax: 250-0358